

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ



TỤC HÁT QUAN LANG TRONG Đám CƯỚI

TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI TÀY

XÃ DƯƠNG QUỲ, HUYỆN VĂN BÀN, TỈNH LÀO CAI

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HÓA

CHUYÊN NGÀNH: VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

MÃ SỐ: 608

Sinh viên thực hiện: HOÀNG THỊ QUYÊN

Giảng viên hướng dẫn : PGS.TS. TRẦN BÌNH

HÀ NỘI- 2013

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn tốt bài khóa luận này, lời đầu tiên tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Khoa Văn hóa Dân tộc Thiểu số cùng toàn thể các thầy cô giáo trong Khoa đã tạo điều kiện tốt nhất cho tôi hoàn thành bài đúng kỳ hạn

Xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới PGS.TS Trần Bình – người đã trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo, động viên tôi hoàn thành bài một cách tốt nhất.

Trong quá trình tìm hiểu nội dung và đi thực tế, tôi cũng gửi lời cảm ơn tới UBND xã Dương Quỳ - Văn Bàn – Lào Cai cùng toàn thể đồng bào dân tộc Tày sinh sống ở xã đã giúp đỡ và cung cấp tài liệu để tôi hoàn thành bài khóa luận này.

Do bản thân người viết còn thiếu kinh nghiệm, kiến thức và tài liệu còn hạn hẹp nên bài viết chắc chắn sẽ còn nhiều thiếu sót. Vì vậy, kính mong các thầy cô giáo chỉ bảo giúp đỡ để tôi có thể hoàn thành tốt bài khóa luận này.

Xin chân thành cảm ơn!

Sinh viên

Hoàng Thị Quyên

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	1
MỤC LỤC	3
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Mục đích nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI TÀY XÃ DƯƠNG QUỲ VÀ TẬP	
QUÁN CƯỚI XIN TRUYỀN THỐNG	6
1.1. Khái quát về người Tày xã Dương Quỳ.....	6
1.1.1. Đặc điểm tự nhiên- kinh tế- xã hội	6
1.1.2. Tên gọi, nguồn gốc, lịch sử cư trú	9
1.1.3. Đặc điểm kinh tế mưu sinh	10
1.1.4. Đặc điểm xã hội truyền thống.....	12
1.1.5. Đặc điểm văn hóa	14
2.2. Khái quát tập quán cưới xin truyền thống của người Tày xã Dương Quỳ	
.....	17
2.2.1. Đặc điểm hôn nhân	17
2.2.2. Nghi thức cưới xin truyền thống của người Tày	18
Tiểu kết chương 1	20
Chương 2. TỤC HÁT QUAN LANG TRONG Đám CƯỚI TRUYỀN	
THỐNG CỦA NGƯỜI TÀY XÃ DƯƠNG QUỲ, VĂN BẢN, LÀO CAI	22
2.1. Một số khái niệm chung.....	22
2.1.1. Dân ca	22
2.1.2. Quan lang.....	23
2.1.3. Hát quan lang	23

2.2. Đặc điểm chính của hát Quan lang và hát Quan lang trong đám cưới truyền thống của người Tày xã Dương Quỳ	25
2.2.1. Môi trường diễn xướng.....	25
2.2.2. Đặc điểm về nội dung các bài hát.....	26
2.2.3. Mục đích và người hát	35
2.2.4. Nghệ thuật trình diễn	36
2.2.5. Vai trò của hát Quan lang trong đám cưới.....	37
2.3. Giá trị của hát Quan lang trong đời sống xã hội người Tày xã Dương Quỳ	39
2.3.1. Giá trị văn học.....	39
2.3.2. Giá trị nghệ thuật diễn tấu	41
2.3.3. Các giá trị đạo đức, giáo dục, kết cộng đồng.....	41
Tiểu kết chương 2.....	42
Chương 3. KHUYẾN NGHỊ GIẢI PHÁP BẢO TỒN PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA TỤC HÁT QUAN LANG TÀY Ở DƯƠNG QUỲ.....	44
3.1. Sự mai một của tục hát Quan lang Tày ở Dương Quỳ hiện nay.....	44
3.2. Nguyên nhân mai một.....	45
3.3. Một số khuyến nghị và giải pháp bảo tồnphát huy giá trị hát Quan lang Tày ở Dương Quỳ	47
3.3.1. Nghiên cứu điều tra, lập kế hoạch bảo tồn, phát huy	47
3.3.2. Nâng cao nhận thức về các giá trị của hát Quan lang.....	48
3.3.3. Một số giải pháp thực hiện	49
Tiểu kết chương 3.....	54
KẾT LUẬN	55
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	Lỗi! Thẻ đánh dấu không được xác định.

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Việt Nam mảnh đất hình chữ S, là nơi sinh sống của 54 dân tộc anh em, ngoài những nét chung về văn hóa mỗi dân tộc trên lãnh thổ Việt Nam còn có một sắc thái riêng làm cho văn hóa Việt Nam đa dạng nhưng thống nhất và giàu bản sắc văn hóa.

Điều tạo nên sự khác biệt đó chính là phong tục tập quán của mỗi tộc người hay chính là văn hóa dân tộc, đó là các di sản văn hóa của các thế hệ trước để lại, trách nhiệm của thế hệ sau là phải hiểu được những giá trị của văn hóa dân tộc và từ đó có sự tôn trọng gìn giữ, phát huy nó.

Cưới xin và hát Quan lang trong đám cưới chiếm một vị trí quan trọng trong đời sống văn hóa Việt Nam nói chung và từng tộc người nói riêng, bởi nó không chỉ gắn liền với đời sống tâm linh, đánh dấu một sự kiện quan trọng trong bước đường đời mà còn là một hình thức sinh hoạt văn hóa của các cộng đồng. Thông qua đó ta có thể thấy được tất cả giá trị văn hóa cổ truyền được hội tụ trong đó những quy ước đối nhân xử thế, giao tiếp giữa cá nhân và cộng đồng, với tổ tiên, với thần linh, thấy được những khát vọng sống những nét đẹp, đạo lý, những môn nghệ thuật, diễn xướng có tác dụng rất sâu sắc đến tình cảm con người, cưới xin của người Tày cũng mang đủ những yếu tố đó.

Cộng đồng người Tày ở Việt Nam nói chung, ở tỉnh Lào Cai nói riêng, từ lâu đã khẳng định bản sắc văn hóa độc đáo của dân tộc mình. Trên bước đường đổi mới của đất nước, người Tày xã Dương Quý đã luôn nỗ lực khẳng định mình, góp sức xây dựng đất nước Việt Nam giàu đẹp văn minh. Tuy nhiên, không phải tất cả sự cố gắng đã là phù hợp. Vẫn còn những mặt hạn chế nhất định mà chúng ta cần phải khắc phục và hạn chế.

Xã Dương Quý, huyện Văn Bàn là địa bàn cư trú của dân tộc Tày – họ vẫn đang là dân tộc chiếm thành phần chủ yếu nơi đây và đang lưu giữ cho

minh những phong tục tập quán tiêu biểu, trong đó có tục hát Quan lang trong đám cưới truyền thống.

Trong công cuộc đổi mới của đất nước hiện nay, Đảng và Nhà nước ta đang ra sức lãnh đạo đất nước để nhân dân ta dần thoát khỏi đói nghèo, phát triển mạnh về cả vật chất và tinh thần. Cùng với sự phát triển đó là sự tiếp thu và giao lưu các nền văn hóa khác nhau, người Tày xã Dương Quý cũng mở rộng giao lưu với các nét văn hóa của nhiều dân tộc trong nước. Điều đó góp phần tạo nên sự phong phú trong đời sống văn hóa, mang lại nhiều thuận lợi để người Tày phát triển văn hóa của dân tộc mình. Nhưng bên cạnh đó cũng mang lại nhiều biến đổi, các nét đẹp văn hóa của dân tộc đang dần mất đi, trong đó có tục hát Quan lang trong đám cưới của người Tày xã Dương Quý.

Bản thân là một người dân tộc Tày, hơn nữa lại đang học tập tại khoa Văn hóa Dân Tộc Thiểu số, trường Đại học Văn hóa Hà Nội, nên rất muốn nghiên cứu, tìm hiểu những phong tục tập quán của dân tộc mình. Mặt khác, bản thân người viết không mấy hiểu các nghi lễ trong đám cưới và quan trọng hơn là tục Hát quan lang trong đám cưới được tổ chức theo truyền thống của người Tày.

Chính vì tất cả các lí do trên, người viết đã lựa chọn mảnh đất Dương Quý để thực hiện đề tài của khóa luận với tiêu đề: “Tục hát Quan lang trong đám cưới truyền thống của người Tày xã Dương Quý, huyện Văn Bàn, tỉnh Lào Cai”.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Nền văn hóa Việt Nam được cấu thành bởi nền văn hóa của 54 dân tộc. Đó là nền văn hoá kết hợp hài hoà những tinh hoa văn hoá có phong cách riêng của các dân tộc anh em trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam. Trong đó, văn hoá các dân tộc thiểu số góp phần quan trọng làm nên diện mạo phong phú, đa dạng của bức tranh văn hoá Việt Nam.

Dân tộc Tày có một nét văn hóa và phong tục tập quán rất riêng so với các dân tộc khác. Dân tộc Tày từ lâu đã được các nhà nghiên cứu dân tộc học và văn hóa học chú ý tới. Do vậy đã có một số nhà nghiên cứu có những công trình tìm hiểu về dân tộc Tày như: Cuốn sách “Đến với người Tày và văn hóa Tày”; “Hát Quan Lang trong đám cưới của người Tày” của TS La Công Ý. Ngoài ra còn có nhiều cuốn sách như: “Các dân tộc Tày, Nùng ở Lạng Sơn”; “Đám cưới của dân tộc Tày” của GS Hoàng Nam và “Các nghi thức tôn giáo tín ngưỡng của người Tày”, cuốn sách “Dân ca đám cưới Tày - Nùng” của Nông Minh Châu, hay cuốn “Tục cưới xin của người Tày” của Triều Ân, Hoàng Quyết...

Nói đến phong tục cưới xin, và *hát Quan lang* trong đám cưới truyền thống của người Tày Lào Cai, cũng đã có một số bài viết mang tầm khái quát, đại cương. Còn đi vào địa điểm cụ thể là ở xã Dương Quỳ huyện Văn Bàn, thì chưa có bài viết nào liên quan đến cưới xin người Tày nơi đây. Hiện nay, hát Quan lang trong đám cưới của người Tày vẫn còn tồn tại trong đời sống văn hóa. Nó trở thành một nhu cầu sinh hoạt văn hóa của đồng bào dân tộc vào dịp đám cưới. Hát Quan lang ở mỗi địa phương có sắc thái riêng, nên vấn đề nghiên cứu về hát Quan lang ở mỗi địa phương, chính là đi khám phá sự phong phú đa dạng của hát Quan lang. Những bài viết và những công trình nghiên cứu ở trên chính là gợi mở cho người viết thực hiện đề tài này.

3. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu tục *hát Quan lang* trong đám cưới truyền thống của người Tày xã Dương Quỳ nhằm tìm hiểu phong tục, tập quán, hiểu được đời sống vật chất và tâm tư tình cảm của người Tày qua lời hát Quan lang trong đám cưới ở xã Dương Quỳ. Từ đó ta thấy được tài năng nghệ thuật của các nghệ nhân dân gian và những giá trị nội dung và nghệ thuật của Hát Quan lang trong đời sống văn hóa tinh thần của người Tày. Qua đề tài nghiên cứu này

người viết muốn đóng góp một phần nhỏ bé của mình vào việc gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa của dân tộc mình, nhất là tục Hát Quan lang trong đám cưới truyền thống của người Tày. Đồng thời từ đó đưa ra những khuyến nghị, giải pháp nhằm bảo tồn, giữ gìn và phát huy tục Hát Quan lang trong đám cưới của người Tày.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là tục Hát Quan lang trong đám cưới truyền thống của người Tày xã Dương Quỳ, huyện Văn Bàn, tỉnh Lào Cai.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài tập trung nghiên cứu tục Hát Quan lang trong đám cưới của người Tày xã Dương Quỳ. Từ đó thấy được những nét đẹp những giá trị truyền thống của người Tày, qua đó đưa ra những biện pháp có tính khả thi cao để gìn giữ, phát huy tục Hát Quan lang trong đám cưới người Tày xã Dương Quỳ.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp luận: Đề tài thực hiện trên cơ sở lập trường của chủ nghĩa Mác – Lê Nin và tư tưởng Hồ Chí Minh .

- Phương pháp thu thập tài liệu : Người viết thu thập tài liệu có liên quan từ sách báo tạp chí. Sau đó tiến hành điền dã dân tộc học, đi điều tra thực địa bằng cách hỏi chuyện, chụp ảnh, ghi chép...tại xã Dương Quỳ, huyện Văn Bàn.

6. Bố cục của khóa luận

Ngoài phần *mở đầu, kết luận và phụ lục*,... khóa luận bao gồm ba phần cụ thể:

Chương 1: Khái quát về người Tày xã Dương Quỳ và tập quán cưới truyền thống

Chương 2: Hát Quan Lang trong đám cưới truyền thống người Tày xã Dương Quỳ.

Chương 3: Khuyến nghị, giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị của tục Hát Quan lang trong đám cưới người Tày Dương Quỳ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Triều Ân, Từ điển chữ Nôm Tày, Nxb KHXH, 2003.
2. Triều Ân, Hoàng Quyết, Tục cưới xin của dân tộc Tày, Nxb Đại học Quốc Gia Hà Nội, 2010.
3. Trần Bình, Cộng đồng các dân tộc Việt Nam, Hà Nội, 2009.
4. Hoàng Thị Cảnh, Phong tục hôn nhân người Tày Nguyên Bình, Hội Văn nghệ dân gian Việt nam, 2002
5. Đặng Văn Chung, Phong tục tập quán các dân tộc Việt Nam, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 1999.
6. Hoàng Văn Chữ, Nông Phúc Tước, Hoàng Nùng, Dân ca dân tộc Tày, Nxb Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 2012.
7. Ma Ngọc Hương, Hát Quan lang trong đám cưới của người Tày Khao Hà Giang, Nxb Đại học Quốc Gia Hà Nội, 2011.
8. Hội Văn nghệ các dân tộc Việt Nam, Sáng tạo và bảo tồn giá trị văn hóa văn nghệ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam, 1998.
9. Nhiều tác giả, Văn hóa dân gian Cao bằng hội văn nghệ cao bằng, 1993.
10. Hoàng Quyết, Tuấn Dũng, Phong tục tập quán dân tộc Tày ở Việt Bắc, 1995.
11. Hà Văn Thư, Lã Văn Lô, Văn hóa Tày Nùng, Nxb Văn hóa, 1984.
12. Nguyễn Thiện Tứ, Thơ Quan lang, Nxb Văn hóa dân tộc, 2008.
13. Tập thể các cán bộ Viện Dân tộc học, Các dân tộc Tày Nùng ở Việt Nam, 1992.
14. Nghị Quyết Trung ương V khóa VIII về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.
15. Chỉ thị số 35/ CT – TW, ngày 8 tháng 5 năm 2009 của Ban Bí Thư Trung ương Đảng về lãnh đạo Đại hội Đại biểu các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.
16. Văn Kiện Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương khóa VIII, Nxb Chính trị Quốc gia, 1998.